

რედაქცია

რედაქცია მდებარეობს თბილისში, კარაივლიძის ქ. კარაივლიძის სახლში, № 2.

ხელის-მოწერა

„დროება“-ის „ივერია“-ს რედაქციაში. გადამცემი წიგნებისათვის: ВЪ ТИФЛИСЬ, ВЪ РЕДАКЦІИ „ДРОЕБА“ „ИВЕРІИ“

„დროება“-„ივერია“-ს ღირებულება

წელიწადში, 6 თვეს. შთვეს: „დროება“-ს, „ივერია“-ს ერთად... 13 მან. 7 მან. 4 მ. ცალკე „დროება“-ს... 9 მან. 5 მან. 3 მ. „ივერია“-ს... 6 მან. 4 მან. 2 მ. ცალკე ნომერი, „დროება“-ს დღის 5 კაპ. „ივერია“-ს 2 მან.

დროება

გამოღის უკვე-დღე ორჯერჯერ ბარდა.

შანი განხილვისა

დღი ესპანეთი ახლავს ქობი, შექმნილია... რედაქცია განხილვის... შექმნილია ქობი.

თუ ხედავთ, რომ ესპანეთი, რედაქცია განხილვის... შექმნილია ქობი.

განხილვისა ქობი-ღებს ქობი, რედაქცია განხილვის... შექმნილია ქობი.

პირველი ღონისძიებებისათვის ღირს საძირკისათვის

დროება

ღირს საძირკისათვის

ივერია

მოთხი მანეთი

„დროება“ და „ივერია“ ერთად ღირს მანეთი

ტელეგრაფები

(საქონლის მართვის სააგენტოსთვის)

ნოვ-ოპრობნი 1 ღირსობისთვის. ინდიანის და ოკეანის შტატებში აზრების რესპუბლიკულ განდობის გამარჯვებით გათავდა. „ჩვენადა“ და „ცრანის“ ამბობენ, ეს გამარჯვება მთავრად საზღვრადეცა აზრების გამარჯვების წინაშეაღებია.

სტამბოლი, 30 სექტ. ამ დამთხოვნისათვის ხელი მოაწერა ინდიანის, რომელიც ბრძანებს, რომ დულანის მხედრობისად გადაეცეს ჩინოვანის. ჩინოვანის კონვენციით უნდა შეეკრას, რომ დღეს ექვსი ადგილის მხედრობების დაწესებულება და საწესდებისა.

სტამბოლი. ასმადის მინათობისად ინდიანის კონვენციით დაწესდა, რომ ეს დაუყოვნებ-

ღად გამოსცემს ინსტრუქციას დულანის დათმობის თაობაზე.

ცეცხლი, 30 სექტემბერს. ზორტამ ინდიანის ჩინოვანის, რომ დულანის გითმობა. ამ კვირის ჩინოვანის განდობის შემდეგ ნაწილი სამხედროს სწავლების ჩინოვანის მასწავლებლათ.

პეტერბურგის ბირჟა, 29 სექტემბერს.

(საქონლის მართვის სააგენტოსთვის)

ბანკის ბილეთები:	მან.	კაპ.
პირველი დამოციებისა	94	25
მეორეის	93	25
მესამეის	92	25
მეოთხეის	92	25
პროსაველეთის პირველი	90	62
პროსაველეთის მეორე	90	12
პროსაველეთის მესამე	90	37
ოქრო, 1/2 იმპერიული	8	25

თფლისის საადვ.-მამ. ბანკის გირაოს ფურცელი	„	„
შინაგანი 5% სესხის ბილეთები:	მან.	კაპ.
პირველი სესხის	215	5
მეორე სესხის	209	50

1 მანეთი ღირს:

ლონდონი	23	16 პენსი
ბამბურლი	205	25 ცენტი
პარიკი	255	„ სანტიმი
მენა	129	50 პენსი
ბავარიის კურსინი	—	—

ამას გარდა, როდესაც პალმის თეატრში ქართული წარმოდგენა იყო ხოლომე შარშან, მაშინ სხვა წარმოდგენა აღარაა იყო. ახლა კი ყოველთვის, როდესაც ქართული წარმოდგენა არის არწრუნის თეატრში, მაშინ პალმისშიაც უთუოთ ოპერა და სხვა რამე, რომელიც, რასაკვირველია, უფრო იზიდავს ხალხს.

სამეზობლო საშეკრებო

ტფილისი, 2 ოკტომბერს. ჩვენ, ამ დროის შვილი, დიდის მწუხარებით მოვიგონებთ ხოლომე ისტორიულ უსამართლოებს; ჩვენ გვებრალდება წასრული დრო და წასრული შთამომომისა, რომელიც მრუდ გზაზე იყო დაყენებული, რომელმაც ბუნების კანონის წინააღმდეგ წაიყვანა ცხოვრება: შემოიტანა განსხვავება წოდებითა და სიმდიდრითა შორის და დასთესა საუკუნო, გაუთავებელი დავა ცხოვრებაში. მა დავა აბრკოლებს რიგთან და კანონის მსგელობას ცხოვრებისა და ხალხების განვითარებას.

თუმცა პრინციპი ღირს ამგვარის პირის თავისი მსგემი არ ვართ, მაგრამ ზოგიერთ შემთხვევაში იძულებული ვართ დავიცვათ სიმართლე უმალესის წოდებისა. ამას მოითხოვს ჩვენი მამულის და სამშობლოის სარგებლობა.

ცხოვრება, როგორც ზევით ვთქვამო, მრუდ გზაზე დამდგარა; ამ გზის გასწორება ჩვენ არ ძალ-გვიძა. მაშასადამე, თანახმად ეხლანდელ ვითარებისა, უნდა ვეძებოთ საშუალებანი. სასარგებლონი აწყო მდგომარეობისათვის. აჰა, მიხვნი, რომელმანც გამოგვიწვია ჩვენ მივაციოთ ყურადღება ჩვენს თავად-ანაურობას და ვილალოთ მისი სარგებლობისა და წარმატებისათვის.

იყო დრო, როდესაც უმალესის წოდების წარმატება აწებდა მდამოხალხს, დამონებულს როგორც ზეობით, ისე ნივთიერთი; იყო დრო, როცა თავად-ანაურობა თავის ძალას, შეძლებას და ხარისხს ხმარობდა მდამოხალხის დასამცირებლად, შესაწუხებლად და დასაგლახებლად.

მხლა ცხოვრების პირობები გამოიცვალა: გამძღავრება და განათლება ერთის წოდებისა ასარგებლებს მეორესაც; თან-და-თან სწორდება ის ღრმა კვლები, რომელიც გავლო წარსულ ცხოვრების უსამართლობის გუთანმა სხვა-და-სხვა წოდებითა შორის; ვრწმუნდებით, რომ მხოლოდ ძობით, ერთმანერთის შეწევით და ხელის-გაწყობით შეგიძლია შევიძულებოთ ცხოვრების ტვირთი, აღვასრულოთ კაცობრიული მოვალეობა...

მაშასადამე, როცა ჩვენ თავად-ანაურობის კეთილ-დღეობაზე და წარმატებაზე ვლაპარაკებთ, მკითხველი ნუ იფიქრებს, რომ ამით ჩვენ მხოლოდ ამ წოდების ბედნიერება გვსურს და სხვებისა კი დამცირება.

საზოგადოთ, საქართველო იმისთანა მდგომარეობაშია ჩამდგარი, რომ თითქმის მთელი მისი ბედი და უბედობა ანაურობაზეა დამოკიდებული, რადგან ის უფრო შეძლებულია ნივთიერთი და უფრო განვითარებული გონიერათ. ჩვენი გლახობა, საუბედუროთ, ჯერ-ჯერობით ძირველ ღარიბია, და გარდა ამისა უმცირესი; მისი

მხოლოდ ერთ-ერთი ასპარეზი დაგვიჩინა—თეატრი, საიდანაც შევიძლიან გავიგონოთ ჩვენი დედენა: ის ენა, რომელზედაც მუსიკობდარუსთველი, ბრძანებლობდენ თამაშები, რომელზედაც ჰქადაგობდენ ნინოები და რომელზედაც წამებულინი სიმდამლით ღმერთს აღიღებდენ შთავანები და მათი მსგავსები!

ჩვენ, ამ თეატრის წყალობით, შევიძლიან გავიხსენოთ ჩვენი წარსული, დავინახოთ აწყო და წარმოდგინოთ მომავალი!

აი რასა ჰფიქრობს ქართული ტრუპა და რათ ითმენს ბევრს გასაკირს. შემეცარია, ვინც ჰფიქრობს, რომ თეატრის მნიშვნელობა მხოლოდ ის იყო, რომ მოკლილი ხალხი გააციონოს და გაამხიარულოს. მაგისტრის ციკი და კლოუნები არიან. არა; ჩვენი ტრუპა სულ სხვა გვარად უყურებს ამ საქმეს: იმას სურს, რომ სასაცილო და საგულახსნო, სასიამოვნო და სასარგებლო ერთმანეთ შეუერთოს და ისე ეჩვენოს სცენი-

დროების ფელტონი, 3 ოკტომბერს.

ქართული თეატრი

შარშანდღეობა არეულობამ წელს ფრთები მოჰკვეცა ქართულ თეატრის საქმეს. კომიტეტის ბრალი იყო, თუ თვითონ ტრუპისა, ამის გამოკვლევაში ახლა არ შევიდვართ; მაგრამ ამას კი ვხედავთ, რომ ტრუპა უბინაოთ, გარეყული დარჩა: ჩვენს ერთთ ერთ თეატრში, სადაც მთავრობს ბატ. პალმი მისის რუსული წარმოდგენებით, რუსულ ოპერებით და ბალეტებით და მხოლოდ ერთს დღეს უთმობს სომხებს, ქართველებს ნება არა აქვსთ, რომ იქ რამ წარმოდგინონ და ამის გამო იძულებული არიან მიმართონ ბატ. არწრუნის ვითომ თეატრს, რომელიც ერთი ორათ ნაკლებია პალმის თეატრზე, ერთი ათად უფრო უხერხული და ერთი ორათა ძვირი; აქ კოსტიუმები, მუხიკა და სხვ. და სხვ. ყველა საშოვნეი და საჭირაეოა, მაშინ, როდესაც პალმის თეატრში კი მზა იყო.

პაზრები ვერ აღწეულა იქამდის, რომ შეეძლოს ზრუნვა და მეცადინეობა საზოგადო, საქვეყნო საქმეებისათვის; მისთვის სამშობლო არ არსებობს იმ გვარად, რა გვარადც ჩვენ წარმოგვიდგენია; არ იცის—თუ რა არის ნაციონალიზმი; შეიძლება ინტინკტურად კი გრძობდეს, მაგრამ ეს გრძობა ვერ ააგებს იმ ზღუდეს, რომელმაც უნდა ეწინააღმდეგოს და ხელი შეუშალოს მტერს. როდესაც ეს ბუნებისგან შთაწერული გრძობა რწმუნებით გარდაიქცევა, როცა გონიერებისაგან გადაშეშვდება ასე, რომ გრძობა და პაზრი ერთმანერთს გამაგრებენ, მაშინ, უეჭველია, ხალხს არ დაეკარგება თვისი პირადობა და ინდივიდუალობა, ეს იგი ის თვისებები, რომელნიც შეადგენენ მის ნაციონალურ ხასიათს, რომელნიც განაჩევენ სხვა ხალხებთან.

ჩვენს როგორც, ზევითაც მოგახსენეთ, ნაციონალურ დროშის მტარებელი და მალლად დამკავებელი არის თავად-აზნაურობა; ამის გამო ვალდებული ვართ ხან-დის-ხან ისიც დავიფაროთ.

ეს პაზრები გამოიწვია ჩემში სამეგრელოს თავად-აზნაურობის მდგომარეობამ. სამეგრელოს, როგორცაც ყველა ხელს უშლის. ამას წინეთ ვაცნობთ მკითხველებს, თუ რა მდგომარეობაში ჩაყენა და კიდევაც რას პირდება სამეგრელოს თ. ნიკოლაიანი; ეხლა ჩვენ გესურს მივაქციოთ ყურადღება იმაზედ—თუ რა ნაირად გაუძნელდა სამეგრელოს თავად-აზნაურობას თავისი ღირსების დამტკიცება.

მართლში, ძანეთში, იმერეთში და ბურიაში ამ გვარი საქმეები თითქმის გათავდა. მეგრელები კი გამოირჩეულნენ არიან თავის ძმების წრიდამ.

ჩვიდმეტმა წელმა განვლო მას მერმე, რაც მმართველობამ დანიშნა

დამ მაყურებლებს. უნდა, რომ დაანახვოს საზოგადოებას მისი ავი და მისი კარგი, იმათზედ დაფიქროს, ხან ამხიარულოს და ხან დაანადგლიანოს.

აი ამის ბრალია, რომ პიველათვე ტრუბუნამ წარმოადგინა მისთანა მოსაწყენი ზაესა, როგორც არის დრამა „ტულურ-ხან უმი“.

ეს დრამა უთუოთ წაკითხული ექნება ჩვენის გაზეთის მკითხველებს. მის ღირსებაზედ ან ნაკლულევაზედ-ზედ ჩვენ არც არა გვეთქმის-რა და არც არას ვიტყვი. იმის დროც მოვა. მაგრამ მას მთავარ აზრზედ კი უნდა ვსტკვათ ორიოდ სიტყვა:

ამ დრამაში არის გამოსაცდელი ის დრო, როდესაც მსმალემა ჩაიგდეს ხელში საქართველოს ნაწილი და სტდილობდნენ, რომ მათთვის დაევიწყებიათ მათი ვინაობა; მოკლათ მათი ერობა და გამოეცვალათ რჯული, გაეთათრებიათ. ეს აზრი რომ სისრულეში მოეყვანათ, იმად-ლიერებდნენ დიდი გვარის შეილებს, იერთაულებდნენ და მათის შემწეო-

კომისია აქაურ თავად-აზნაურების ღირსების ცნობაში მოსაყვანად. მთავრობამ კომისიის მწვერებს ბოროტ-მოქმედება შესწავლა და ამის გამო მოსპო კომისიისადმი მიტეხულის ინტრუქციის ძალა, და გამოძიება შეჩერდა. შემდეგ ამისა დანიშნა ხელმეორედ კომისია, რომლის მიზანი იყო პირველის კომისიის ნაშრომის შესწორება.

თუმცა სამეგრელოს თავად-აზნაურობის მესამედ ნაწილის უფლებაც არ იყო განხილული, მაგრამ ნაწარმოები საქმეები ზანც წარმოადგინეს ნამესტნიკის მთავარ-სამმართველოში და დღემდის იმაზე არა ისმის რა.

აზნაურობა მრავალის მხრით ბრკოლდება ამისა გამო. აზნაურს სასწავლებელში შეილის შეყენა უძნელდება, რადგან ღირსების მოწმობა უნდა წარადგინოს, და საიდან იშოვოს ეს მოწმობა, როცა ჯერ თავის ღირსებაში ცნობილი არ ირი?

სასურველია, რომ ხელ-ახალი კომისია დანიშნოს და მიენდოს მას დარჩენილი პირების ღირსების განხილვა და ცნობა.

მაგრამ ხმა არის, ვითომც უნდა მოხდეს განკარგულება, რომლის საფუძვლითაც დარჩენილ აზნაურებმა უნდა დაამტკიცონ თავის უფლება საზოგადო კანონით, ესე იგი საბუთებით დებუტატთ სობრანიამ.

მაგრამ ნუ დავივიწყებთ, რომ ამ გვარი საბუთები უმეტესს ნაწილს არ მოენახება. მათი სიმართლე დამყარებულია სააზნაურო მამულზე და წასრულ დროებზე, რომელთა განმავლობაში ისინი ნაცნობნი და აღარგებულნი იყენენ აზნაურებათ. მაშასადამე დებუტატთ სობრანიით ძებნა და დამტკიცება ღირსებისა თითქმის შეუძლებელია მათთვის.

მივაქცევთ ამ საგანს ყურადღებას, ვისიც ჯერ არს. თუ ახალი კომისია

ბით სისრულეში მოჰყავდათ თავისი აზრი. ეს დიდი წოდებისა და დიდი გვარის-შვილები, თავის საკუთარ ბედნიერების გულისათვის, ჰყიდდნენ ქვეყანასა და მამულს და ხელს უწყობდნენ მსმალის პოლიტიკას.

საკვირველი ეს არის, ზოგიერთებმა ამ დრამაში გამოყენილს ტიპებში თავის თავი იცენეს და თავიანთი მეგობრები, მაშინ, როდესაც იმათზედ კალამი არაყის მოუტლია. ძაცი ყოველთვის კაცია; ერთის საუკუნის კეთილი ანუ ბოროტი კაცი ყოველთვის ემაგავება მისთანავე მოქმედს მეორე საუკუნის კაცს. აქ გასაკვირვალი არა არის-რა. რომ დაუკარდეთ, „დაბადებაშიც“ შევხვდებით ჩვენს მსგავს. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ ებრაელებმა ჩვენ აგვეწერს: ეს მხოლოდ იმას გვიმტკიცებს რომ ის ტიპები, რომელნიც პიესაში გამოხატულია, ყოფილან ნამდვილი ცხოვრებიდამ აღებული აზრები და არა ოცნებითი. იმისთანა პირები ყოფილან, არიან და იქნებიან!.. ამხედლაპარაკის გავრძობა არა ღირს და აწ ჩვენ მხოლოდ რამოდენიმე

მეგრელებისაგან არ დანიშნა როგორც წინეთ და სხვა მიმართულება მიეცა. ამ საქმეს, იმ შემთხვევაში დიდს დავი-დარაბას უნდა მოელოდეს სამეგრელოს აზნაურობა.

ვლ. მიქელაძე.

მუთისის მასწავლებელთა ქრება

25 სექტემბერს.

ბუშინ დილით, ოთხშაბათს, 24-ს, რვა საათიდან თერთმეტ საათამდინ იყო ჩვეულებრივი ორი საგარჯიზო გაკვეთილი. თერთმეტდგან პირველ საათამდის ბ. სემენოვმა წაუკითხა მასწავლებლებს ლექცია პედალოგიადგან.

ეს ლექცია და სხვაც იყენენ საინტერესო და სასარგებლო ყოველი მასწავლებლისათვის და დედ-მამისთვის. მაგონებ, მიტოვაც დაესწრო ამ ლექციას სასმენელად დიდ-ძალი ქალი და კაცი.

ლექციის შემდეგ ბ. მაროვმა სთხოვა კომისიებს ხელ-ახლა გადაელოთ თვალი პროგრამისათვის და შეესწორებინათ სადამოს ბაასზე გარჩევისთვის.

ს.დამოს ექვს საათზე ჩვეულებრივ გაიხსნა მესამე და უკანასკნელი საბაასო სხდომა. ამ უკანასკნელად იქ დაესწრო შესანიშნავად უფრო ბევრი ქალი და კაცი ქართველთა და რუსთაც.

ბაასი დაიწყო შემდეგით: ბ. მარსოვმა წაკითხა ბ. ძავეასის სამასწავლო მახრის მზრუნველისაგან წარმოგზავნილი კითხვები შესახებ მისა თუ 1) რომელ ენაზე უნდა იყოს საგნების სწავლება სოფლის სკოლებში, 2) რომელი წლიდგან უნდა დაიწყოს რუსულის სწავლება სკოლებში თა რა მიმართულებით, 3) დაკვირ-

სიტყვას ვიტყვი იმ პიესის მოთამაშებზედ—თუ როგორ ასრულა თვითოეულმა მათგანმა თავიანთი როლი.

არტისტის ვალია, რომ ისე წრმოადგინოს ის პირი, რომელსაც ახორციელებს, როგორც პიესის ავტორს ჰყავს გამოხატული და არა სხვებ. როგორც მწერალს ისე აქტიორს წარმოადგინოს დროს უნდა ჰქონდეს სახეში მხოლოდ იმ პირის სინამდვილით გადმოცემა და გამოხატვა, რომელიც ადგენს და არა სხვა რამე. იმას არ უნდა ჰქონდეს იმ დროს მხედველობაში პუბლიკა და მისი მოწონება ან დაწუნება. თვისის აზრი და გრძობისაგან ერთი ფიორიც არ უნდა დაუთმოს მაყურებლებს, მისთვის რომ, ვი თუ ეს არ იამოს და ეს კიო, და სხვ. ის არტისტი არ არის, ვისაც თავისი ხელობა არ უყვარს და თავის ღირსებას მხოლოდ მაყურებლების აწონით აფასებს. სასიამოვნო მაშინ არის ტაში არტისტისათვის, როდესაც ის გრძობს, რომ ნამდვილად ითამაშა და თავის ხელოვნება

ვებითი სწავლა ცალკე საგნად დანიშნავს, თუ სხვა საგნებს უნდა შეეერთოთ, 4) უნდა განესაზღვრობია მასწავლებელთა კრებას, თუ რა მიზანისადმი ილტვის, ან უნდა ელტოდეს სოფლის სკოლა, და სხვ. სულ იყო ცხრა კითხვა, მაგრამ აქ მოვიყვანე ისინი, რომლებიც უფრო შესანიშნავნი იყენენ და კიდევაც გარჩეული ქმნენ კრებაზე. ამ კითხვების განჩევა ჰქონდა მინდობილი, როგორც მასწავლებელთ, ისე გარეშე პირებსაც.

პირველ კითხვაზე ერთმა მასწავლებელთაგანმა წარმოსტკვა, მიუცილებელი საჭიროება არისო და პედლოგიაც მოითხოვსო, რომ სწავლა საგნებისა სამშობლო ენაზე იყოს სკოლებშიო. ამ პაზრს ერთხმად დაეთანხმნენ სხვა მასწავლებლებიც და, რასაკვირველია, გარეშე პირნიც.

მასზე თუ რომელი წლიდგან დაიწყონ რუსული ენის, როგორც ცალკე საგნის, სწავლება, კომისიის გარდაწვევიტა: მეორე წლის უკანასკნელ ნახევრიდგან მესამე წლამდის იყოს ლექსიკური, ე. ი. ზებირული სიტყვების და ფრაზების შესწავლა დაკვირვებითი სწავლის შემწეობით; ხოლო მესამე წლიდგან შეუდგნენ წერა-კითხვის სწავლებასაო. ამ გარდაწყვეტილიბასაც ყველა ერთხმად დაეთანხმა გარდა ბ. სემენოვისა. ის ამტკიცებდა, რომ ქართულ ენაზე არ არის არც საზოგადო გეოგრაფია, არც გეომეტრია, არც არითმეტიკა, არც ისტორია, არც ეკონომიური წიგნები, არც ფიზიკისა და სხვანი, რომლებიც შეეძლოს ყმაწვილს აიღოს სკოლაში გათავების შემდეგ და თვითონვე შეისწავლოსო; არც საჭირო ტერმინები არის ქართულ ენაზედგაო, რომლებიც საჭირონი არიან საგნების შესწავლაშიო. ამასთანავე რა მიზნეს უნდა

და გრძობა აგრძობინა სხვებსაც და ძალაუფლებურათ გაიტაცა, თორემ მოტყუებით ან ფოკუსით გამოწვეული ტაში არტისტს ამცირებს...

„ტულურ-ხან უმის“ წარმოდგენამ დავიმტკიცა, რომ ჩვენ არტისტებს ესმისთ ესეები და სიყვარულითაც ჰყიდებენ ხელს თავიანთ საქმეს. მაგალითად: ქ. საფაროვი - აბაშიძის ისეთის სინამდვილითა და მოხერხებით თამაშობდა მღერეს როლი, რომ ავტორი უკეთესს ვეღარ ინატრებდა. ეს მეტათ ძნელი როლი იც ასრულა ამ მალალ-ნიტიერმა მოთამაშემ, რომ ვისაც კი ესმის ხელოვნება, უთუოთ დაკმაყოფილებოდა მისი მოთხოვნილება ამ შემთხვევაში. მხოლოდ ერთა ადგილი ვერ მოუვიდა შედარებით ძლიერათ: ეს ის ადგილი, როდესაც კარებს ეჭიდება.

თვითონ „ტულურ-ხან უმის“ როლის თამაშობდა ერთი სცენის მოყვარულთაგანი, რომელსაც მშვენიერათ გავეგო როლი და მართლა ხელოვნურათაც გადმოგვცა; მხოლოდ საწყენი ის იყო, პირველ მოქმედება-

მივაწეროთ ის გარემოება, რომ თითქმის ყველა ნასწავლ ქართველს, ქალსაც და კაცსაც უფრო ვადვილებოდა რუსულ ენაზე ბასი და სჯა, ვინემ ქართულზე. მე თვითონ მინახავს, რომ ქართველს ჯერ დაუწყია ბასი, სჯა ქართულ ენაზე და როცა ევდარ მოუხერხებია, გადასულა რუსულ ენაზე. მარა ამისა ყველა ფორმალური ქაღალდები სოფლებში, და ყველა ადმინისტრაციულ სასამართლოებში იწერებინ რუსულ ენაზე. ამისთვის, ჩემს ჰაზრით, საჭირო იქნებოდა და უფრო სასარგებლო რუსული ენა შეისწავლოს ყმაწვილებს შემდეგის გვარად საფუძვლიანად, და რომ უკეთ შეისწავლონ ეს ენა, საქაროა ლექსიკური სწავლა რუსული და იწეროს პირველი წლის ბოლოდანვე. მაშინ იმედია რიგინად შეისწავლის რუსულ ენას. რუსული ენის ქართულთან შესწავლა არა თუ აწევს ქართულ ენას, არამედ კიდევაც გააადვილებს, რადგანაც შედარებით სწავლა ორი ენის სიტყვებისა და ფორმებისა არის ერთი გამაძვირებელი საშუალებათანი ენების შესწავლისა და სხვ.

შესახებ მისა, რომ ქართველებს აკლია სახელმძღვანელოები, რომელზედაც ბ. სემიონოვი შენიშნა, ბ. კირილე დორთქიფანიძემ წარმოსთქვა დაახლოებით შემდეგი მკვერმეტყველური სიტყვა: „თუ კი არ გქონია ჩვენ, ქართველებს, ეხლამდი სახელმძღვანელო წიგნები (არც სულ მოკლებულნი ეყოფილვართ მათ, როგორც ჰგონიათ ზოგიერთს) ეს იმიტომ, რომ სწავლა სკოლებში მიდოდა აქამომდე რუსულ ენაზე. მამასადამე მათი (სახელმძღვ.) მოთხოვნა არ ყოფილა, და თუ გინდ გამოცემულიყვნენ, ხარჯი ბევრი მოვიდოდა და არც არავინ იყიდდა. მხლა კი, რადგან დედა-ენაზე

იქნება სკოლებში სწავლა, სრული იმედი არის ყველა საგნების ტერმინები შემუშავდება და სახელმძღვანელოებზე გამოიცე, ზოგი კიდევაც გამოვიდა და ზოგი ეხლა გამოდის. ასე რომ ამ მხრით ჩვენ სრულიად შიში არ გვაქვს. ასათანავე ესეც უნდა ვიქონიოთ სახეში, რომ გიმნაზიაში ჩემ დროს უცუდესი სახელმძღვანელოები იყენებო, თუმცა კი სწავლა რუსულ ენაზე მიდოდა. მხლა თან-და-თან უკეთესი წიგნები გამოდის.

„ნასწავლ ქართველებს რუსულ ენაზე უფრო ვადვილებათ, სჯა.“ ამ ჰაზრის შესახებ წარმოსთქვა მ. დამბაშიძემ დაახლოებით შემდეგი სიტყვა. ეს ფაქტი არის მართლად მოყვანილი, მაგრამ ეს მიზეზი იმას უნდა მივაწეროთ, რომ შეიძლება ყმაწვილი, შეეა თუ არა სასწავლებელში, მაშინვე რუსულ ენას დააწყებინებენო და ამის გამო ის მოკლებულა თავის ენის ვარჯიშობას და რა გასაკვირველი არის, რომ ყმაწვილმა თავისი ენა დაივიწყოს, რუსული კი შეისწავლოს. მეც უფრო რუსულ ენაზე ვადვილებოდა ლაპარაკი, მაგრამ ბრალი სკოლისა არის და სხვა.

ამ სიტყვას დაუმატა ბ. კირილე დორთქიფანიძემ: „ქართველს, რომ რუსული ლაპარაკი უფრო ვადვილება ქართულზე, ამ მიზეზს მეც სასწავლებელს ვსდებო, მაგრამ თითონ ჩვენც ვართ ამაზე და მანაშავეო. სამწუხაროდ, ბევრს, ბევრს ჩვენგანს აკლია სურვილი, ინტერესი ქართული ენის შესწავლისა. მანა არ შეიძლება კეცმა სასწავლებლის გათავების შემდეგ სამშობლო ენა შეისწავლოს, მხოლოდ ჩვენის მხრით უნდა სურვილი და შრომა.“

მე მოვიყვან მაგალითად ჩემ თავს. დაკვირვებით არ ვიტყვი: იმდენად

ვიცი მე ჩემი სამშობლო ენა, რომ თუ ნება მექნებ და თუ ვიცოდე, რომ აქ ყველა გაიკონებს ჩემს ენას, იმედი მაქვს, ბევრად უკეთ, კარგ ჰაზრებით, თავისუფლად და დაწყობით ვილაპარაკო ქართულად, ვინამ რუსულად. აგრეთვე სხვაც, განსაკუთრებით სოფლის მასწავლებლებიც მოვალენი არიან გააუმჯობესონ თავისი ენა, როგორც პირველი და საუკეთესო საშუალება აღზრდაში და სწავლებაში, რაზედაც, თქვენ, უპატივცემულესო პედაგოგო, ინებეთ დარიგება მასწავლებლებისა და სხვა.

შესახებ რუსული ენის ლექსიკურად სწავლებისა პირველ წელიწადშივე ბ. ფხაკაძემ წარმოსთქვა დაახლოებით შემდეგ: „დაწყება რუსული ენისა გინდ ლექსიკურად, გინდ სხვა მეთოდით და წესით პირველ წელშივე, ეწინააღმდეგება ყოველ პედაგოგიურ მოთხოვნილებას, კეთილ განმსჯელობითი მოსაზრებას და ყმაწვილების ფიზიკურ და შეძლებასაც. როგორ შეუძლია შეიდი-რვა წლის ყმაწვილმა ოთხ-ხუთ საგანთან უცხო ენა შეისწავლოს.“ დასამტკიცებლად ამისა მან მოიყვანა რამოდენიმე მაგალითი სწავლის სისტემისა სხვა ძველი და ახალი, საზღვარ გარეთის და აქაური სკოლებისა და თვითელი სისტემის ღირსებისა. ბ. სემიონოვის ჰაზრის დამტკიცელი არავინ გამოჩნდა; მაინც ითხოვა მისი ჰაზრი ამ საგნის შესახებ შეტანილ იქმნეს პროტოკოლში და მასწავლებლების აზრიც, რომელსაც მოიწონებს ბ. აკრულის მხრუნიველი ის დარჩება.

ბაქალიქ.

(დასახრული შექმნი)

ში ისე ნელია და დაბალ ხმაზედ ლაპარაკობდა, რომ შორს არა ისმოდა-რა.

ბ. შიფიანი და განსაკუთრებით მ. აბაშიძე საუცხოვონი იყვნენ, თუმცა პირველი კი ცოტას აჭარბებდა და მეორე მეტათ ღრმა მოხუცათ მოკაზმულიყო.

საზოვადოთ კი ამათ ყველამ ისეთიამაშეს, რომ, თუ დიდი შთაბეჭდილება ვერ მოახდინეს მაყურებლებზედ, ეს იქნება პიესისა და არა მათი ბრალი.

მოხვედნ იქ, სადაც ძნელია საზოგადოთ თამაში, ე. ი. სიყვარულისა და ტრფიალების როლში, იქ სამაგალითოთ ითამაშა; მაგრამ მაგიერათ მერე-და-მერე ბოლო მოუდო, მაგრამ ეს როლის გაუგებრობით არ მოსვლია: უთუოთ სხვამ რამემ შეაკრთო და შეუშალა თამაში..

თამაშეილი მშვენიერათ თამაშობდა, მაგრამ საქმე ის არის, რომ ამას ის მოუტრავი არ უთამაშნია, რომელიც ავტორსა ჰყავდა სახეში; იმან თავის საკუთარი ტიპი შეთხზო და

კარგათაც წარმოადგინა. მაგრამ ამით პიესას აზარალა ბევრი რაგანაც საზოგადო პიესის მავლლობაში უმნიშვნელოთ გამოვიდა. — ლექტორის როლში მაქსიმოძე მეტათ სუსტი რაპ იყო, თუმცა იქ მაინც და მაინც საქნელო არა იყო-რა.

უნდა დავებოლოვოთ ეს შენიშვნები ბაბუნიათი. მა აქტრისა რომ ისეთის სიყვარულითა და გულით ეჭიდებოდეს თავის ხელობას, როგორც ს. ფაროვისა, მართლა და ერთი რამ შესანიშნავი იქნებოდა; მაგრამ ის არც მოიფიქრებს, არც შრომას გასწევს და არც ემზადება ისე, როგორც რიგია. ის ისე თამაშობს, როგორც უცბათ ნიჭი აგონებს. და თუ ქება მიიღო, ჰგონია, რომ კარგათ ვითამაშეო და ვეღარ დააჯერებს, რომ შემცდარი არის. მაგალითად ავიღოთ მისი როლი „ძუღურ-ხანუმში“: სანამ კომიკური ხასიათი ჰქონდა მისას როლს, მშვენიერათ თამაშობდა, თუმცა ცოტა კი აკლდა დარბაისლობა; მაგრამ ბოლოს კი, როდესაც დრამული ხასიათი მიეცა, მაშინ კი

სულ აურ-დაურია. მანა დიდი ღრიალი და მოთქმა დიდ მწუხარებას ამტკიცებს? როდესაც ის მესამე მოქმედებაში შემოდის მღენეს სანახავათ, მაშინ რომ იმას წარმოედგინა ჩვენთვის დაჩაგრული, გული-მოკლული და ჩუმის მწუხარებისაგან გულდამწვარი მოხუცი, უფრო გულს დაგვითუთქავდა და უფრო ნამდვილიც გამოვიდოდა; მაგრამ ღრიალმა და წუწუნმა კი ბევრი გააქარწყლა. როდესაც მაჰკვდავი მღენე გამოჰყავთ და იმას თან მოჰყვება გამდელი, მაშინ ი. გამდელი გაქვავებული უნდა იყოს და გამშრალი მწუხარებისაგან; მისი სახე მხოლოდ შინაგან ტანჯვას უნდა ჰხატავდეს. უძრავათ, რომ მითი მაყურებლების თანაქრობა მოიგოს. მა ისეთი ადგილია, რომ მაყურებელმა არ იცის — რომელი უფრო მეტათ შეიბრალოს: მომკვდავი მღენე, თუ დღე-დაბნელებული მოხუცი — მისი გამდელი. ეს მოხუცო მხოლოდ მაშინ მოდის გონსა და ფხიზლდება, როდესაც ესმის მღენესაგან: „მომწამლესო!“ და მერე კი ისე უსულოთ ეცემა...

ახალი ამბები
— შიშლითიქ

ჩვენ მიიღეთ შემდეგი შენიშვნა გაზეთში დასაბეჭდათ:

„ბუში“-წინ სიონის ქუჩაზე შეეყარე აბანოდან ჯგუბ-ჯგუბად მომავალ სემინარიელებს. არცერთს იმათგანს არ ეცვათ, არამც თუ პალტო, არამედ საზამთრო ბლუზაც კი.

„საკვირველია, მაგ საცოდავების ბედი! მვეყანას ეშველა და მაგათინ კი ჯერ მზე არ ამოსულა. ამ დროს განა ყმაწვილები მარტო საზაფხულო ბლუზით აბანოში გაიგზავნებიან! მტყობა სემინარიის მართებლუბა დიდის გულ-გრილობით ეცილება თავის შეგირდებს და არაფერს ზრუნავს მათი ჯან-მრთელობისთვის.“

„იმ თავით ახალი რექტორი მამა მიხილი დიდს იმედებს გვაძლევდა, მაგრამ სულ ცრუვდება. როგორც შევიტყე, იმავე შეგირდებისგან, მ. მიხილი არ აპირებს თურმე ბლუზების მიცემას შობამდის, რა არის ეგებ მეორე წელიწადსაც ეყოთო. მრთმა რომელღამაც ხუმრობით სთქვა: „ს-ნამ არავინ არ მოკვდება ანთებით, მანამ ყურს არაყინ გაიბერტყავსო!“

„ხარჯს მოუმატეს (თითო სტიპენდიანტზე 25 მ.), სმა-ჭამას და ჩაცმადანურვას კი უკლეს. თუ როგორც უდათ აცმევენ შეგირდებს, თქვენ თითონ შეგიძლიანთ დარწმუნდეთ, მომავალ კვირას გაისეირნეთ ბულვარზე და ბაღში, ან კიდევ შებძანდით სემინარიის ეკლესიაში და იქ იხილავთ სემინარიელებს, რომელთაც ნახევარს დაგლეჯილი პალტოები აცვიათ და ნახევარს ეგეც არა აქვსთ!“

***

ქანთილამ გვეწერენ, რომ სამი სასოფლო სკოლა დაკეტილა ამ შემოდგომაზედ. რადგან მასწავლებლები აღარ მოსულან. მრთს ორს ამ მასწავლებელთაგანს ფოშტალიონებად

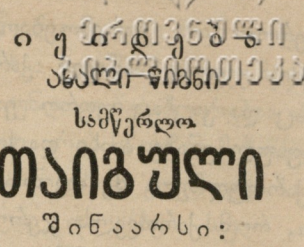
მსეები ვერც ერთი ვერ გავგო ბაბუნის ქალს და ამ შეცდომით არა თუ თავის საკუთარი, სხვისი თამაშიც გააფუჭა.

მეგება ვინმე იფიქროს, რომ ბაბუნის ქალს მარტო კომიკური ნიჭი ჰქონია და არა დრამული? არა; ორივე შემთხვევაში საგანგებო ნიჭის პატრონია, რომ სცდილობდეს მოხმარებას. მაგრამ ის ერთხელეე გაქალაჩუნებულა პუბლიკისაგან, რომელსაც უმეტესი ნაწილი ისე არ მისდევს ხელოვნებას, როგორც თავის წაიმთქიფსა და გამხიარულებას.

იმ ტრუპას, რომელსაც ჰყავს ისეთი ნიჭები, როგორც ბაბუნია, საფარო-ბაბუნისა, ბ. შიფიანი და აბაშიძე ბევრი მოეთხოვება და ჩვენც რომ ჩვენს გარჩევაში ცოტა სასტიკათ მოვიპყრათ ხოლმე, იმედია არ გვიწყენენ.

ბაკი.

დადგომა ურჩევია, ვინც მასწავლებლობა!..

* *

ჩვენ გავიგონეთ, რომ თ. ბრ. დ. მბელიანს ახალი პოემა დაუწერია თამარ მეფის ცხოვრებამ. ამბობენ, მშვენიერი რამ არისო.

* *

მეორე ნიჭიერის პოეტის თ. შახტ. მბელიანის ლექსებს ბ. ზ. შიჭინაძე ავროცებს და, როგორც გვითხრეს, ეს ლექსების კრება ამ წლის დამლევაში დაიბეჭდება და გასასყიდლად გამოვა.

ბამცია

საკვებაჲი ხორაგულებათა, რომელნიც იყიდებიან თფილისის ბაზრებში, ღუქნებში და დარბაზებში 15 დღის განმავლობაში 1 ღვინობისთვიდან 15 ღვინობისთვემდე

ბამომცხვარი პური: ხორბლის ფქვილის:

- პირველის ხარისხის — 1 გირ. 5 1/2 კ.
  - მეორის " — 1 გირ. 4 1/2
  - მესამის " — 1 გირ. 4
  - მეოთხის " — 1 გირ. 3 1/2
  - მეხუთხის " — 1 გირ. 3
  - მეექვსის " — 1 გირ. 2 1/2
  - მეშვიდის " — 1 გირ. 2
  - მეათის " — 1 გირ. 1 1/2
  - მეორის ხორცი — 1 გირ. 8 კ.
  - მეორის " — 1 გირ. 7.
  - სუკი — 1 გირ. 14
  - სხვის ხორცი 1 გირ. 9
  - თხის ხორცი — 1 გირ. 7 კ.
- მა ტაქცია არ შეეხება სოფლის მწარმოებლებს, რომელთაც თფილისის ბაზრებში და მედნებზე მოაქვსთ ხორაგი გასასყიდლად.

თფილისის სამკურნალო

ავათმეოფებს მიიღებენ დილის ცხრსაათიდან ვიდრე ნამუდღევს პირველსაათამდე.

ორ შახათს: ექიმი გავრანსკი — ქაღალის ავათმეოფობის, ლისიცევი — შიგნეულების ავათმეოფობის, როტინიანტი — ქაღალისა და უმაწვილების ავათმეოფობის, სირურგიულ და თვალის ავათმეოფობის, ბაბოვი — ნერვების ავათმეოფობის, და შტემბორსკი — გენერალ და კანის ავათმეოფობის.

სამშახათს: ექ. მინკევიჩი — სირურგიულ ავათმეოფობის, ავრანსკი — გენერალ და კანის ავათმეოფობის, რეისი — თვალისა, ბაბოვი — გულისა და შინაგანის ავათმეოფობის, ბასუტოვი — ბუბობის, ქაღალისა და უმაწვილის ავათმეოფობის, გერმიშევი — შინაგანის ავათმეოფობის.

ოთხშახათს: გავრანსკი — ქაღალის ავათმეოფობის, ლისიცევი და რუდკოვსკი — შინაგანის ავათმეოფობის, ასტვანცატი — ავლის, შტემბორსკი — გენერალ და კანის, შამპანცოვი — გულის.

სუთშახათს: ავრანსკი — ეელისა და გულის ტვივილის, როტინიანტი — ქაღალისა და უმაწვილის ავათმეოფობის, ქიუხარინტი — გენერალ და სანარდუ ასეების ავათმეოფობის, გერმიშევი — შინაგანის ავათმეოფობის.

შახათს: გავრანსკი — ქაღალის ავათმეოფობის, მინკევიჩი — სირურგიულის, ლისიცევი — შიგნეულის, ბასუტოვი — ბუბობის, ქაღალისა და უმაწვილების, ბაბოვი — ნერვების და შიგნეულების, ასტვანცატი — გენერალ და კანის, შტემბორსკი — გენერალ და კანის ავათმეოფობის.

შახათს: ავრანსკი — გენერალ და კანის ავათმეოფობის, რეისი — თვალის ბაბოვი — გულისა და შიგნეულების და გერმიშევი — შიგნეულისა.

ამას გარდა ექიმი ბახათსკი მუქიანს წყალობის დარბაზ ავათმეოფობის ოთხშახათით სვამოს 5 საათიდან 9-დამ (სერგოვის ქუჩა, ბანდურის სასლი)

დოქტორ ავრანსკი მიიღებს დარბაზ ავათმეოფობის მუდამ დღე სვამოს 6 საათიდან 7-მდე სამკურნალოშივე.

კბილის ექიმი ბახათსკი ავათმეოფობის, კისაც სამკურნალოდ ქაღალის ექნება, მუდამ დღე მიიღებს თვის სასლიში (გოლგოთის შროსქე, შახათის სასლი).

მუდამ დღე, კვირას გარდა, დილის 9 საათიდან 11-მდე სამკურნალოში არის ბუბია ავათმეოფობის ქაღალისათვის.

განცხადებანი

სოლოლაქზე, ს. დოვის ქუჩაზე, მელიქოვის სახლში, № 43 არის განცხადებანი

საღმრთი

ხუთი ოთახი, თავის სამზარეულოთი, სარდაფით და სხვა მოწყობილობით. ძირადება წელიწადში ოთხჯერ — ოქტომბერიდან (450) მანეთად. დაწერილებით პირობების შეტყობა მსურველს შეუძლიან იქვე, სახლის პატრონთან.

ციტრატ - მარეზინა — ფუჰრილის მოსახლობელად

მოიპოთხეთ ინგლისის მაღაზიაში. (25-24)

ახალი გამოფენა

ოთხი თვის მოქმედების ნაყოფი „ფილანთროპიის და ახს.“

ფოტოგრაფიისა (საგანგებოდ ამენებულს სახლში)

ბოლოვინის პროსპექტი, თ. ი. ზუბოლოვის სახლი თფილისის ქრების გვერდით, ყოველ-დღე დილის 9 საათიდან საღამოს 8-მდე.

პატენტიანი შრომაჲი

თბილისის 1 მ. 50-დამ და ცხენებისათვის 1 მ. 75-დამ; ყვავილები სახურავებით 2 მანეთიდან; სარძევე 30 კან.; რუშკები 5 კ.-დამ; ფილტუბი (წელის დასაწმენდი) 3 მ-დამ და გედრები 1 მან-დამ; თეფშები 2 მ-დამ ინიდუჲ; შოკოლადის კანფეტები 20 კ-დამ თითო ყუთი და სხვ. ინგლისურს მაღაზიაში. (100-64)

ინგლისის მაღაზიაში მიღებულნია უამოლადი და კაპარო ჩრბი.

(20-6)

ზაქარია შიჭინაძის წიგნის მაღაზიაში (ალექსანდროვის ბაღთან რუსის საყდრის გვერდით)

იქიდება მარი ივანეს-ძის

ბროსეს

სურათები, თითო 30 კ. ამ სურათებისაგან შემოსული ფულით გამოიცემა თვით ბროსეს ზეგერთი სტატები, რომელიც ფრანკო-რუსის ენიდამ ქართულად ნათარგმნია.

ბარემ მცხოვრებელთათვის ადრესი: Въ Тифлисъ въ книжный магазинъ Зах. Чичинадзе. (10-9)

ინგლისის ძალაზია

Maison de confiance

შეღარეთ ხევის ხაი — 1 მ. 10 კ. მოსკოვის ხაი — 1 მ. 40 კ.

— — — 1 — 20	— — 1 — 60
— — — 1 — 40	— — 1 — 80
— — — 1 — 60	— — 2 — "
— — — 1 — 80	— — 2 — 50
საუკეთესო — 2 — "	— — 3 — "

იქვე იყიდება სხვა საქონელიც: თოფები, რევოლვერები, კრაოტები, ჭურჭელი, ჩაიდნები, გასაღებები, დანები, კოვზები, ტაშტები, კალმები, ქაღალდი, შოკოლადი, კაკაო, კანფეტი, ტუბები, მურამები, მაგნეზია, უნაგირები, კლიონკა, წინდები — კაცისა და ქალის, ხელ-სახოცები, მაკინტოშინ კალენკორი — სულ ყველაფერი 25-დამ 50 პროცენტით უფრო იათად, ვიდრე სხვა რომელსამე მაღაზიაში.

შინც ქალაქს გარედამ 25 მანეთიდან 1000 მანეთამდე საქონელს გამოიწერს, გასაგზავნს არაფერს არ დის. (100-43)

ი. ე. მბელიანი
სამკურნალო
თავისუფალი
შინაარსი:

I. ბაბუას თხევან (ლექსი) მ. შახტ. ლისა II უბედური შემთხვევა (ამბაჲ — სა. III სემს სურათებზე (ლექსი) მ. შახტ. ლისა. IV მ... (ლექსი) მ. შახტ. ლისა. V. ფერი ფერი მადლი ღმერთს სამ მოქმედებში კომედია ცვილი. თარგმ. ალექს. შიჭინაძისაგან. VI ჩივილი ხვედრისადმი (ლექსი) რაფ. შიჭინაძისა. VII ხასიათის გაგზავნა, სამუელ სმია ლისა VIII უკეთესი შესუსი (ლექსი) მ. შახტ. ლისა. IX ახალი მოგონებები ჩვენს დიტენატურაში. X მტარლებს (ლექსი) აკაკისა.

ტფილისში, ჩარკვიანის წიგნისა და ახალურის მაღაზიაში ბოლოვის პროსპექტზე და „პარატის“ წიგნ მაღაზიაში მიხაილოვის ხიდთან.

ქუთაისში პ. ჭ. ბერარდის წიგნ მაღაზიაში.

შასი თითო წიგნისა ათი შაყვანით სხვა ქალაქებში ს. ბახაი.

სამკვლავ-გარეთის ყოველ-გვარგანს სხსლებთან შინადად ნაცნობობამ და შინადადის კავშირის ქნებამ, შეგვამდებინა დაგვავყო ქ. თაისში გაჭრება

საკუთრიც

სამკვლავ ბარის თელ მოლის საქონლისა

NOUVEAUTÉS PARISIENNES-ის

ფიქსი

მაცნობებთ რა ამას აქაურს პატრულს საზოგადოებას, ვიმედვლობთ, რომ ის არ დაგეტოვებს უსრულდებოთ და ღირს გეყოფს მოვართოს საქიროებისა-მებრ.

ჩვენს საშუალობით შეიძლება სამკვლავ გარეთიდან ყოველ-გვარ შინების, ავეჯეულების, ფორტებისა და სხვ. ნივთების დაბარება.

ჩვენი მაღაზია არის შინაგანის სათავადო ქუჩების კუთხეში, ბულარის პირდაპირ საკუთარს სახლში.

შენიშვნა

რადგან მთელს ქვეყანაში გამიქნება და მიღებული წამალი. თმის გასამაგრებელი

მაკ - მასტერი

ერთობ ბეგნი იყიდება, ამის განიგლის მაღაზიაში ეს წამალი ეხება 2 მათად დის. (100-59)